

ZORA

Glasilo katoliško-narodnega dijaštva.

Z Bogom za domovino!
Slovenski dijaki, združimo se!

Obseg:

	Str.
<i>Andrej Orehek</i> : Slava „kritiku“!	85
† <i>Janez Urbas</i> : Pismonoša Luka	89
<i>Marijan</i> : Pesem o sreči	93
<i>B.</i> Ne ču da budem strogi katolik	93
<i>M.</i> O Maksimu Gorkem	96
Glasnik : Starešinam Danice. — Krščansko socijalno ženska zveza v Ljubljani. — Slov. kat. akad. društvo Danica. — Letošnji sestanek kat. narodnega dijaštva.	
Listek : Slovenske slavnosti na Dunaju. — Akademična podružnica dr. sv. Cirila in Metoda v Gradcu. — Naše srednje šole. — Leonova družba na Dunaju. — Poročilo podpornega društva za slov. visokošolce v Gradcu. — Za beneške Slovence. — Omladina.	
Na platnicah : „Bratsko“ društvo. — Opaska. — Listnica.	

Pozor!

Spise in naznanila je pošiljati na uredništvo „Zore“: V. Marinko, Dunaj, XVIII. okr., Währingergürtel 63, II., 13.

Naročnino in reklamacije pa na upravništvo „Zore“: Anton Rasberger, Dunaj, XVIII./, Schulgasse (Postfach).

Opaska.

U zadnjem broju „Zore“ spomenulo je uredništvo, da hrv. katol. gjaštvo kani pokrenuti svoj hrvatski gjački list. Ove škol. godine — u koliko je nama poznato — ne će biti jošte ništa. List bi morao izlaziti u Zagrebu, tamo je naše središte, ali ako Zagreb hoće, da ga svuda periferija sili na rad t. j. ako se zagrebačko katol. gjaštvo ne gane, nastojat ćemo, da od listopada o. g. sami pokrenemo katol. gjačko glasilo ovdje u Beču. Stalno jošte nije ništa uregjeno. „Zora“ ne će ipak s novim hrv. glasilom ništa izgubiti, za to ju hrv. gjacima toplo preporučamo.

Listnica.

G. Jason Saviljev. Kar ste nam v drugič poslali je mnogo boljše. Pozna se Vam, da napredujete. Le vrlo dalje. Pošljite nam še kaj.
Iv. Virnik. Vaš spis je sicer dober, a ni za „Zoro“. Pošljite ga drugam. Veselilo nas pa bo, če nam pošljete kaj iz dijaškega življenja. Zdravi!

„Bratsko“ društvo.

Razmere med slovenskim dijaštvom so v marsikakem oziru vrlo zanimive. In mislimo, da se ne motimo, ako pravimo, da se v našem dijaškem življenju, zlasti v razmerju med posameznimi društvi kaže v malem vsa ona malenkostnost, ki je tako karakteristična za vse naše kulturno življenje. Zadnji čas se je pripetil kaj zanimiv slučaj, ki v jasnem svitu dokazuje resnico naše trditve, ter pač zasluži da zve zanj širša javnost. Zahvaliti se imamo zanj akad. društvu „Iliriji“ v Pragi. To društvo je poslalo dne 1. aprila t. l. na akad. društvo „Danico“ sledeče pismo:

Slavno društvo!

Z ozirom na to, da ima društvo „Ilirija“ v svojem programu točki a) da ne pripada nobeni ostoječih strank, b) da smatra vero za osebno stvar društvenikov in z ozirom na to, da se ni pobratila z društvom „Danica“, je odbor prišljen odklanjati naslov „bratsko društvo“.

Ne vodijo nas k temu nikaki predsodki do Vašega slav. društva, ampak 1. dejstvo, da nas ne naslavlja doslej nobeno drugo slov. društvo „z bratskim društvom“ in 2. ozir na javnost, da ne dobi društvo napačnega pečata na zunaj. Smatramo to kot pomoto novega tajnika in prosimo, da vzamete to na znanje. Z odličnim spoštovanjem za odbor Slovenskega akademičnega društva „Ilirija“ v Pragi:

Iv. Lah
t. č. predsednik.

Jos. Goljevšček
t. č. tajnik.

Ker se „Ilirija“ silno boji, kakor je razvideti iz pisma, da ne bi dobila slovenska javnost o njej napčnih pojmov in je tudi nam na tem mnogo ležeče, mislimo, da ji pač ne smemo odreči usluge, da ne bi objavili še drugega pisma, ki ga je isto društvo poslalo „Danici“ dne 8. junija 1902. To pismo slove:

Bratsko društvo!

V prilogi pošiljam Vam zapisnik ustanovnega občnega zbora in prve odbove seje akad. društva „Ilirija“, objednem pa izražam v imenu društva željo ostati s p. t. društvom v kar najožji zvezi.

Zahvaljujem se Vam za odkritosrčne pozdrave, došle nam na občni zbor.
Z bratskim pozdravom

Eugen Sajovic l. r.
t. č. predsednik.

Mislimo, da bo, kdor primerja ti dve pismi, dobil že nekoliko jasnejše, pojme o akademični „Iliriji“, ali da bo slika popolna, podajmo še mal komentar. Pribiti hočemo sledeče točke, da si jih „Ilirija“ zapiše v spominsko knjigo:

1. Ne „Danica“ ampak „Ilirija“ je ponudila „Danici“ bratsko prijateljstvo, kakor je razvideti iz priobčenega pisma. Z ozirom na to res

ne vemo, kako si „Ilirija“ drzne brez povoda „odklanjati“ ta naslov in to v obliki, ki nekako cika na to, kakor bi se ji „Danica“, vsiljevala s svojim prijateljstvom, ko ga ji je vendar „Ilirija“ sama ponudila. Odkloniti bi ga bila mogla kvečjemu „Danica“, ki pa je bila dovolj taktna, da tega ni storila. Kako naj to netaktno postopanje odbora „Ilirije“ označimo, res ne vemo.

2. Kar „Ilirija“ obstoja, je imela in ima v svojem programu točki a) da ne pripada nobeni ostoječih strank¹⁾ b) da smatra vero za osebno stvar društvnikov. „Danica“ je to dobro vedela, a se je, z ozirom na drugo objavljeno pismo, vkljub temu v občevanju z „Ilirijo“ posluževala naslova „bratsko društvo“, ker principijelno tako naziva vsa slovanska akad. društva, ki ž njo občujejo, neglede na njih mišljenje in se je ves čas svčjega obstoja do prvoobjavljenega pisma tudi „Ilirija“ napram „Danici“ **izključno** posluževala tega naslova. „Danica“ je ostala do danes taka, kot je bila ob ustanovitvi „Ilirije“ in razlogov, ki jih navaja sedanji odbor „Ilirije“ proti naslovu „bratsko društvo“, so se gotovo zavedali tudi prvi Ilirijani, od katerih je par še sedaj v društvu, a jih niso smatrali za merodajne. Zato nam odbor „Ilirije“ gotovo ne bo zameril, ako se nam vzbuja dvom o odkritosti njegovih besedi, da ga k temu koraku ne vodijo nikaki predsodki do „Danice“. Kaj ko bi bilo nasprotno res?

Istotako se nam zdi maloverjetno „dejstvo“, da „Ilirije“ nobeno slovensko društvo ne naziva „bratskim društvom“. „Omladina“ bi vedela najbrže povedati drugače. Pri najboljši volji tega ne moremo verjeti. Če pa je „Ilirija“ res tako izolirano društvo, naše odkrito sožalje!

Kako bo „Danica“ na to netaktnost od strani Ilirijinega odbora odgovorila, ne vemo. Dvomimo pa zelo, da bi odstopila od svojega pod točko 2. izraženega principa. Sicer pa upamo, da tudi v „Iliriji“ še ni zadnja beseda izpregovorjena, saj kakor je razvideti iz pisma, je to le odlok društvenega odbora.

Zadeva je zanimiva, ker kaže, kake razmere vladajo med liberalnim dijaštvom. Zato smo jo javno pojasnili. Liberalni dijaki menda več ne vedo, da smo si Slovenci bratje, in da je edino pravi in res značilen naslov med slovenskimi dijaškimi društvi: bratsko društvo, pa naj bodo te ali one barve. Katoliško narodno dijaštvo in vsa druga jugoslovanska in slovanska akad. društva stoje na tem stališču, slovenska pa naj ne bomo? Ali je mar to postopanje „Ilirije“ prvi pozitivni korak v smislu novega „programa“(!), ki ga je dobila „Ilirija“ glasom klepetave „Omladine“? Naj „Ilirijani“ o tem premišljajo. Kako se bo stvar rešila, bomo poročali.

¹⁾ „Ilirija“ menda še sedaj misli, da je „Danica“ politično društvo.

Slava „kritiku“!

Ce je kdo neveden in svojo nevednost tudi priznava, ima človek z njim rad potrpljenje; če pa je neveden, a se dere na vse grlo, da je ni bolj učene stvari pod solncem — takemu vpjatu se človek najrajši izogne pet klafter na daleč. In odkrito priznam, da bi se ne bil na „kritiko“ knjige „Za resnico“ iz peresa g. Grošlja v 12. številu „Omladine“ nikoli oglasil; storim to z ozirom na druge. Prepričan sem namreč, da je vsaj nekaj „Omladininih“ pristašev, ki v svoji zapeljanosti prisegajo na pisateljeve blodnje, v jedru še poštenih, sposobnih samostojnega mišljenja.

Splošni vtis, ki sem ga zajel iz izvajanj g. Grošlja, je vtis nevednega zabavljanja in falzifikatorskega kričanja. Niti pri enem odstavku, niti pri eni ideji nisem mogel postati in reči: „To misli g. Grošelj pošteno, to je resnično, čeprav grenko.“ Na vseh koncih in krajih gleda iz te „kritike“ ignoranca, pomešana s pokvarjeno, zlobno voljo in z bujnocvetočo domišljavostjo.

Z vsemi štirimi bije „kritik“ krog sebe in vpije: Ne priznam ti, prokleta para, „slepomišar, špekulant, zofist, šarlatan, komedijant, žongler, obskurant, sodrga, jezuit“, — če se na glavo postaviš, ti ne priznam! In ker v knjigi ne najde razlogov za nepriznanje, za nepritrjenje resnici, si jih izmislil in govori vedé in namenoma neresnico! Je li mogoče? In vendar je tako! Vse, kar je zapisal stvarnega, se nas, ki smo knjigo pisali, nič ne tiče, ker stvari, ki nam jih očita, ni v celi knjigi nikjer! In to pripoveduje z neko drzno gotovostjo, da te neresnice brzkone sam sebi verjame! Okrog teh potvar grupira drugo modrost in pripoveduje sam sebi in tistim, ki mu hočejo verjeti na slepo besedo.

Te falzifikacije so:

1. G. Grošelj piše: „Kjer se jenja dvom in kritika in se pričinja dogma, tam izgine polje resnice, in če ondi kljub temu srečaš njeno ime, tedaj je ona nehala biti vzvišena boginja in postala reklamna fraza. In naša knjiga stoji dosledno na podlagi dogme; z neverjetno konsekvenco se uklanja cerkvenemu izreku: „Nulla unquam inter fidem et rationem vera discussio esse potest.“ — Res, vse to se bere prav gladko in prijetno. Toda kaj je „kritik“ storil? V izvorniku dotične konstitucije va-

tikanskega koncila namreč ne stoji beseda „discussio“, ampak „dissensio“! Ker mu je tako bolj prav hodilo, je iz besedila izbacnil pravi igraz in na njegovo mesto postavil drugega s sorodnim sicer, a nikakor ne z enakim pomenom! Na tak način je lahko pisati kritike, prijatelj! V nekem propalem listu v Ljubljani je dobiti teh logiških fines vsak dan dovolj... No, saj g. Grošelj hodi tja v šolo!

2. „Veda brez predsodkov je utopija, in ker je utopija, imamo isto pravico obdelavati vedo z dogmatičnega kakor s kateregakoli drugega stališča“ — tako citira dalje iz spisa „To be, or not to be.“ Ti, a glej spaka, tega stavka ni v celi knjigi nikjer niti po zmislu!! A on ga navaja kot dobeseden citat! — Koliko zlobnosti je treba, da je kdo zmožen take falzifikacije! „Pisati take stvari se pravi ljudi name-noma za nos voditi!“ A pride še lepše!

3. Piše: „Da bi se mu ta (v zgoraj navedenem, v „kritikovi“ glavici porojenem stavku izraženi) namen tem lažje posrečil, kar naenkrat zamenja izraz „predsodek“ z izrazom „podmena“ (hipoteza)“ — ko sem to prebral, nisem verjel svojim očem! V celem spisu, ki o njem govori, ne najdeš niti enkrat besede „predsodek“ ali tudi kake druge s tem ali sorodnim pomenom! Kako jo je potem g. pisatelj mogel zamenjati? Ali je g. Grošelj udarjen s kurjo slepoto, ali je tako zloben ali tako neumen, skratka, kar je zapisal, mi je uganka! Pripovedovali so mi o g. Grošlju, ko se se je kazal v javnosti, da je le kričač, ki z zavezanimi očmi maha po zraku, da je na vse pretege domišljav in take reči, pa jim nisem mogel verjeti. Zdaj verjamem. Če bodo vse kritike visokoučenih slovenskih „afnologov“ take, bodo pa res še kritični časi na svetu! Ali pa ni tako ravnanje nād vse smešno? Na celem si izmisli kritik do skrajnosti neumno trditev in na to neresnično trditev naveže svojo tirado na moderno znanost v zasmeh stvāri, zoper katero se boriti ima kot ateist, brezverec res pravico — **toda s poštenimi sredstvi, če je resen človek!** Ali je pa tako pisarjenje vredno akademično izobraženega moža? Rdečica mora oblititi somišljenike g. Grošlja, če pomislijo, da si upa falzificirati javnoizdane spise, ki so vendar pristopni kritiki in nadzorstvu vseh, ki se zanje zanimajo!

4. Piše dalje: „Za raziskavanje o postanku katoliške religije se gre (v spisu: „Evolucijska razlaza religije“), a pisatelj že takoj izpočetka prizna katoliško cerkev za božjo inštitucijo in na njeno že kar dognano božanstvenost opira svoje dokaze.“ — Vidite, dobri moj kritik, tudi to ni resnica! Katoliško cerkev prizna g. pisatelj za bogopravno šele na koncu spisa (str. 56), ko izvaja posledice iz poprejšnjih trditev; teh trditev pa v celem spisu niti enkrat ne opre na

božanstvenost cerkve, kakor trdite Vi v svoji siloviti resnicoljubnosti. Prve neresnice si ne morem razlagati drugače, kakor da ste spis brali od konca proti začetku; a vedite, da tako ne bere razen Vas na celem svetu noben kritik! Za drugo neresnico . . . za drugo neresnico pa pri najboljši volji ne morem dobiti razloga, ki bi Vas opravičil, kakor bi Vas tudi rad sodil milo! Našli ste v spisu stvari, ki jih ni notri! Resnično, ko bi smodnika ne bili že iznašli, bi ga Vi gotovo! Če človek premišluje to čudovito ljubezen do resnice, začuti pač neprijetno disharmonijo v Vaši visoki pesmi o „sveti resnici, ki jo more razkrivati in gledati le oni, ki se ji približuje čistim srcem, brez predsodkov, in ki je voljan pokoriti se ji pod vsako ceno . . .“ Pojdite no! To so fraze! Ali veste, kako ime gre onemu, ki drugače govori in drugače ravna?!

S tem bi bila z g. Grošljem pri kraju, zakaj z ljudmi, ki namenoma govore ali pišejo neresnico, nimam rad posla; a v prilog resnici naj izluščim vsaj še par biserov dvomljive vrednosti iz sijajne krone njegovega znanja in njegove resnicoljubnosti, ki jo je izpostavil na ogled v sicer praznih predalih „Omladine“.

„Da je pisatelj „belota pri steni“ in „štirivoglatost mize“ bitje, mu v očigled filozofskemu njegovemu znanju ne zamerim“, tudi tako je podal en dokaz svoje globoke nevednosti. Kar je učencu abeceda, to je filozofu ontologija, a ta filozof nedosežne akribije, niti ne razločuje med substancami in akcidenkami! Na vseh koncih in krajih rešuje metafizična vprašanja, pa o metafiziki nima niti osnovnih pojmov — kdo ne bi občudoval ostrosti njegovega duha, kdo se ne bi do tal priklonil pred toliko učenostjo? — Ker ne ve, kaj je bitje sploh, je umevno, da je sama ljuba ignoranca in konfuznost tudi ono, kar piše o večnem bitju.

Dalje! „Kaj porečete, cenjeni čitatelji, k sledeči bistroumnosti, ki jo nahajaš v tem (.Stvarniku najlepši dar“) spisu? Na str. 63 čitaš: „Torej vera ni suženjsko, ni slepo dejanje, ampak prostovoljno in razumno, ali po besedi sv. Pavla: razumna služba.“ Vera naj je torej tudi delo razuma, toda dve strani pozneje se pisatelj skrega s tem razumom in trdi: „Cerkev zahteva od katoličana nad vse trdno vero: ako bi mu razum in čuti kazali kaj drugega, nego uči vera, jim ne sme zaupati.“ — Je-li? — nekoliko prebujno je to filozofsko cvetje!“

Tako g. kritik, in ta dokaz, kako temeljito čita g. Grošelj stvari, ki jih kritikuje, mu je tako imponiral, da ga je pustil debelo tiskati. In vendar tega članka ali ni razumel, — kar je najbolj gotovo, — ali ga pa ni prebral, — tudi to je mogoče pri ljudeh njegovega kalibra, — in je le površno listajoč iskal stavkov za to bedasto antitezo, ali pa je te dve misli nalašč iztrgal iz konteksta, da je mogel zaklicati:

Poglejte, ljudje božji, kako si ti žonglerji ugovarjajo v enem in istem spisu! — Pri zli volji, ki ga je vodila pri sestavljanju te „kritike“, je mogoče tudi to. Ta skica g. Vadnala je eden najbolj simpatičnih člankov, ki so v knjigi, seveda za človeka, ki mu je istinito do resnice. Drugače je seveda za ateista s pokvarjeno voljo! Ne torej „kritika“ ampak tiste, ki niso še popolnoma slepi, opozarjam na str. 62. in 63. v knjigi „Za resnico“; g. Grošelj, pa naj vzame v roko kakšno psihologijo in potem sodi o stvareh, ki so mu zdaj še španska vas!

Pisatelj omenja, „da mnogi spisi diše po Wapplerju“. To je preprosta zabavljica, ki jo lahko podtakneš najboljšemu Wasmannovemu članku! — Na predrzno insinucijo, da so spisi v knjigi le posnetek „po predavanjih v semenišču,“ na kar ga je baje opozoril „prijatelj teolog,“ pa bodi povedano, da je izmišljena in neutemeljena. Stal sem, lahko bi rekel, ob zibelki spisom, ki so se v knjigo vzprejeli iz našega semenišča, in viri, ki so jih rabili gg. sotrudniki, so mi pač bolje znani negoli komurkoli drugemu... Mika me, da bi se pri tej točki pomudil, a bodi!

Otožno zdihuje „kritik“, da v knjigi ni našel „postanka veseljstva in življenja, pokolenja človeka, psihofiziških problemov“. Le ne preveč žalosten, ker to ne pristoja mlademu človeku! Izdati smo hoteli apologijo za dijake in ničesar drugega; gg. sotrudniki so se pri svojih prispevkih ozirali na osnovno misel in na načrt, ki ga je predložil urednik, da bi delo bilo sistematično, spisi vsak zase samostojni, a tvorec harmonsko celoto; marsikako važno in zanimivo vprašanje smo mogli torej le tangirati. A pomisliti je treba vendar tudi, da niso vsi ljudje tako neznansko učeni kakor g. „kritik“! Saj bi nas svet ne bil niti razumel, ko bi bili pisali v njegovem, hvala Bogu! — nedosežnem žanru („Ljublj. Zvon“, „Slov. Narod“)!

O elektronih, o radioaktivnih snoveh in drugih neizgruntanih učenostih, ki jih navaja, v semenišču malodane disputirajo naši strežniki, a on misli, da je dvignil kdovekakšen zaklad modrosti, ko je zapisal te izraze!

Komu dialoški način razpravljanja ugaja in komu ne, je svar okusa. Pameten človek, ki mu je v prvi vrsti do jedra, se nad obliko sploh ne spotika, zlasti ne, če se mu zdi „pripravna“, kakor g. „kritiku“ dialoška, ki pa vkljub temu zabavlja čeznjo kakor kmet, ko ga pridejo zarubit!

Naj še omenim, da je kritiku popolnoma neznano, kaj je v katolicizmu dogma, kaj apriorizem in razodetje. Vse je pozabil iz gimnazije! Fant, Wapplerja v roke!

Andrej Orehek

bogoslovec, urednik knjige „Za resnico“.

Pismonoša Luka.

(† Janez Urbas.)

tar je bil naš pismonoša. Že dolgo vrsto let je prenašal pisma. Vedno enakomerno je bilo njegovo življenje pri tem opravilu.

Zjutraj ob osmih je odšel iz Hrastja. Čez ramo mu je visela usnjata torba. Opiral se je na veliko kljukasto palico. Plešo in lase, kolikor jih je že bilo, mu je pokrivala temnordeče obrobljena kapa.

Polagoma je stopal tja proti Lazem. Cesta je bila ravnoprijetno je bilo hoditi po ti poti.

Taka je bila mladost našega pismonoše. Brezskrbno in gladko mu je teklo življenje. Veselil se je in radoval. —

V Lazeh je oddal pisma, govoril nekoliko tupatam, pogledal na uro in zopet odšel. Korakal je proti Smrekovemu dolu. Navzdol je moral iti. Po navadnem kolovozu je hodil, cesto je moral zapustiti. Ob straneh so stale skale. Ako je le nekoliko primočil dež, je moral skrbno paziti, da ni spodrsnil. Nič ni bila prijetna ta pot.

Tak je bil drugi del dneva, tak je bil drugi del življenja pismonoša Luka.

Mati mu je umrla. Izginila je cesta, ki ga je vodila vedno po ravnih, po zlozlih krajih. Čisto sam je bil. Očeta ni pomnil, bratov in sester ni imel.

In začel se je boj, boj življenja. S težkim delom se je moral preživeti. A revno je bilo to življenje, revno in žalostno. Saj ni imel nikogar, komur bi bil potožil svojo bol, nikogar, da bi bil hitel k njemu, ko je prenehalo dnevno delo — odkar je počivala mati v grobu. —

V Smrekovem dolu je zopet oddal nekaj pisem.

Pod lipo koncu vasi si je nekoliko odpočil, potem je korakal dalje, tja proti cerovcu.

Prijetna je bila pot. Hladen veter je pihljaj, in potok je žuborel ob strani. Gori nad cesto pa se je razprostiral gozd, dolg gozd. V njem so se glasili mnogovrstni spevi krilatih pevcev. Tod je hodil Luka najrajši. Njegove stare noge so začele stopati hitreje — kot bi ga pomladil hladni gozdni zrak.

Tak je bil tretji del dneva, tretji del njegovega življenja.

Tam v Kotu je služil pri Gradišarju. In tedaj je dobil človeka, ki mu je lahko potožil, kar mu je težilo mladeniško srce. Rezika je bila to, hči Gradišarjeva. Imela je eno oko za Luko. Kako se je razveselil, ko je zvedel, sam je imel namreč obe zanj. Da, tedaj je bilo prijetno.

Na te čase je mislil vedno rad.

Gradišarjev sosed je bil Kotnik. Imel je sina pri vojakih. Jeseni je ta doslužil in se vrnil domov. No in to je bila nesreča za Luko. Sam ni vedel kako in zakaj — ali čutil je, da gleda Rezika preveč rada k sosedovim.

En teden je bilo tako — potem je Luka odšel s trebuhom za kruhom. —

Od Cerovca je moral iti navzgor. Strma in težavna je bila pot. Hrib je bil gol — ni bilo drevesa, da bi si bil Luka odpočil v hladni senci. Večkrat se je ozrl otožen doli.

Kar bolelo ga je, da je moral kreniti s tako lepe poti doli v dolini. Tupatam je pogledal tudi hrepeneč po nebu.

Naposled je zapazil Bukovje — najprvo samo stolp vaške cerkvice, potem vsa druga poslopja. Premišljal je, zakaj se imenuje vas Bukovje, ko vendar daleč naokrog ni nobene bukve, da bi ga počastila s svojo senco. Prišel je do sklepa, da je bilo nekdanj drugače.

Pogladil se je z levico po sivi bradi in govoril.

„Saj je bilo tudi v mojem življenju nekdanj drugače, e, drugače! Zakaj se ne bi izpremenila i okolica Bukovja?“

Odprl je torbo in vzel vun pisma, ki so hotela do Bukovja. Med tem je prišel v vas.

Tupatam je pogledala iz hiše kaka glava in vprašala:

„Hej Luka nič zame?“

In Luka je prikimal ali odkimal.

Od Cerovca do Bukovja — tak je bil četrti del Lukovega življenja.

Ločil se je od Rezike. Zapustil je oni kraj, ki je bil tako srečen v njem, tako zadovoljen. Mnogokrat si je domislil onih prijetnih česov.

Zopet je bil sam. Nikogar ni imel, prav nikogar, da bi mu bil potožil to ali ono boleost. Mnogokrat ga je vleklo srce, da bi šel nazaj v Kot, da bi končal onega, ki je uničil njegovo srečo.

E težavni so bili časi takrat, kakor je težka pot od Cerovca gori v Bukovje.

Od Bukovja proti Hrastju je bila zopet ravna pot. Med rodovitnimi njivami in zelenimi travniki je hodil. Ljudje so delali na polju in ga pozdravljali in povpraševali, je li zapazil kaj novega po vaseh okrog. Posebno zanimivega pa ni bilo nič na tej poti. Enakomerna, vedno enakomerna je bila. Še celo ovinkov ni bilo.

Ko je prišel že blizu Hrastja, pozdravila ga je cerkev in oni prostor poleg nje. Imenujejo ga pokopališče, dom miru, dom počitka ali tudi božja njiva. Tudi to trdijo, da pride tja vsak, ki umrje v tej fari.

Ta enakomerna pot je oni del življenja, ko služi Luka za pismonoša. Vedno enako je njegovo življenje — petek in svetek ista pot. Le tedaj, ko švigajo bliski, ko divja huda ura, tedaj je pot gori proti Bukovju še bolj strašna, še bolj težavna.

Ni posebno prijetno to življenje — ali Luka je zadovoljen ž njim. Sklenil je, da bode izvrševal to službo, dokler ga ne poneso tja k cerkvi. Mogoče se zgodi to prav kmalu! Star je že. Mogoče se zbudi nekega jutra, in prišla bo k njemu starost in mu rekla: „E, Luka! Ostani v postelji. Dosti si že prehodil na tem svetu. Danes naj nese kdo drugi pošto, ti pa se pripravi nekoliko, kako boš govoril pred večnim Sodnikom“. In Luka bo ostal v postelji.

Mogoče bo tako, morda pa tudi ne.

Morda bo pa vendar vzel pošto in šel ž njo od Hrastja tja proti Lazem, od tukaj proti Smrekovemu dolu in dalje proti Lazem. Od Cerovca gori proti Bukovju bo strma pot. Debel sneg bo pokrival mrzlo zemljo. In Luka se bode utrudil, saj to je bila vedno najtežja pot. Truđen bo in želel si bo nekoliko odpočiti.

Položil bo torej svojo torbo na tla in sedel nanjo. Usnjata je in ne premoči se. Nanj bodo padale goste snežinke. Vedno bolj bela bo njegovo c. kr. pokrivalo. On bo sedel in premišljeval, in pri tem mu bodo lezle oči skupaj. Odprl jih bo zdajpazdaj in govoril polglasno.

„Pot od Smrekarjevega dola proti Cerovcu je prav prijetna, vedno bi hodil po nji. Od Cerovca gori je pa težavna pot“.

Tako bo morda govoril. Oči bodo zlezle bolj skupaj — nič več jih ne bode odprl. Zadremal bo in sanjal, da hodi po prijetni poti od Smrekarjevega dola proti Cerovcu.

In spal bo dalje.

Snežinke bodo padale in se topile na njegovem obličju. Druge bodo plule pred njegovim obličjem — a dihanje njegovo jih bode zavrnilo nekoliko strani. Polagoma pa se ne bodo nič več topile snežinke na njegovem obličju — mrzlo bode — in snežinke se ne bodo bale njegovega dihanja, saj ga ne bodo čutile.

Ljudje gori v Bukovju bodo pogledovali na ure in govorili:

„Dolgo ni Luke?“

„Res, dolgo ga ni.“

„Kaj hočeš, sneg je.“

„Pa ne da bi se mu dogodilo kaj hudega?“

„Vajen je pota — za vsako stopinjo ve.“

In pomirili se bodo. A še vedno bodo gledali po vasi, kdaj se bo pokazalo temnordeče obrobjeno pokrivalo s pismonošem.

Tudi v Hrastju ga bodo pričakovali. Pogledovali bodo, kdaj se bo pokazal od Bukovja. In ko ga le ne bo, začeli bodo zmajevati z glavami.

Ekspeditor pa bode pripravljaj govor, da ošteje pismonoša zavoljo netočnosti.

Slučajno bo prišel po poti od Cerovca proti Bukovju kak berač. Opiral se bo na veliko grčavo palico in s to bo zadel pismonoša, ki bo spaval odet z belim sneženim prtom.

Prestrašil se bo. Ko si bo nekoliko oddehnil, bo začel Luko buditi. Prijel ga bo za ramo in tresel in govoril:

„Hej Luka, vstani in pojdi naprej. Le vstani, le vstani. Veš, gospod doli v Hrastju so huđi, če ne prideš o pravem času, veš, gospod na pošti. Le vstani in pojdi. Če imaš kaj težkega v torbi, ti bom jaz odnašal.“

Potresel ga bo še nekoliko. Toda Luka bo spal, trdno spal in hodil bo po prijetni poti od Smrekarjevega dola proti Cerovcu.

Berač bo hitel gori v Bukovje in upil takoj pri prvi hiši.

„Ljudje božji! Luka vam je zamelo, Luka, ki vam je nosil pisma. Tam na poti leži — že je ves mrzel.“

Radovedni vaščanje se bodo zbrali okrog njega, in on bo pripovedoval na dolgo in široko; kako je doli v Smrekovem dolu dobil glažek slivovke; kako je hodil gori po bregu, kako je mislil ravno na rajno Špelinko, ki mu je dala vedno za dva hleba moke; kako se je opiral na palico, kako je zadel Luka ravno v nogo, kako se je prestrašil, kako ga je klical, naj se vrne hitro v Hrastje. Vse bo pravil, kar bo res in kar si bo mogel izmisliti v tako kratkem času.

Možaki se bodo zbrali in šli po pismonoša. Prinesli ga bodo in položili v prvi hiši v Bukovju na klop. Vse bodo poskušali, da bi ga obudili k življenju.

Berač bo sedel v zapečku in pripovedoval zopet in zopet celo zgodbo, kolikor je bilo res in kolikor ni bilo res.

Luka pa bo hodil po prijetni poti od Smrekovega dola proti Cerovcu, da, še mnogo lepšo pot bo imel tam nad zvezdami.

In ne bode je hotel zapustiti, da bi moral zopet hoditi po težavni poti od Cerovca proti Bukovju.

Morda bo tak konec našega pismonoša.

Mogoče ...

(Iz osme šole.)

Pesem o sreči.

Dobro jutro, sveža zemlja,
dobro jutro, mokra trava,
ali dasta mi prostorčka,
da izkopljem jamico? . . .

— Ah, komu boš kopal jamo,
ali ti umrl je bratec,
ali umrl ti dobri očka,
ali siva mamica? —

Dobri očka? Bog obvari!
Ni umrl mi dragi bratec,
niso mi umrla mati,
a pokopal bom — mladost.

— Zdaj v teh letih? — Mladimnadam,
ki žive ti v vročem srcu,
rožni sreči in ljubezni
boš izkopal hladni grob?

Dobra zemlja, srčna hvala
za sočutje; toda moram:
Težki dnevi, resni dnevi
v goste k meni so prišli.

Daj prostorčka, dobra zemlja,
da izkopljem tiho jamo
in da vanjo mlade sanje
položim in mlade dni . . .

Oj ti dnevi, resni dnevi
so zažugali grozeče,
in ti dnevi, resni dnevi
nočejo brezskrbnih lic . . .

* * *

In mladost položil
v tihi, mrzli grob sem,
svoje mlade sanje,
svojo mlado srečo.

Pa so zacvetele
nad njo tihe rože,
pa so zadehtele
v rosno majsko jutro.

Jaz pa težkim dnevom
sem podal desnico,
se pobratil ž njimi
svoj jim dal pogum.

* * *

Potlej pa čez dolgo
je prišla spet k meni
kakor sen iz raja
sreča mladih dni

Ljubki nasmehljaji
šli so ji prek ustien,
jaz pa šepetal sem:
„Bog, moči mi daj!“

In lepo, proseče
zrla mi v obraz je:
„Sili že pozabil
name dragec, moj?“

Glej, moj Bog, in takrat
sem začutil v duši
Tebe, pravo srečo,
Bog dobrotni moj!

Marijan.

Neću da budem „strogi“ katolik!

astadosmo se pred dekanatom, i on će in medias res:

— Vaše hrv. kat. društvo „Hrvatska“ baš mi ugagja. Barem imate uza se nešto čvrsto, idealno, što vas tijesno u jedno veže. Vaš domoljubni rad i vaše oduševljenje za hrvatsku stvar, u koliko opazam, daleko je veće nego u raznim drugim društvima. Ali . . .

— Ah, taj vaš „ali“! Nigdje i nikad ne svršismo nas dvojica razgovora, a da ne biste primiješali na tucete „ali“. Ali-ali, ali-ali i t. d. Ded mi kažete, što vi mislite, ali bez „ali“.

— Znaate, da se nerado izjavljujem za ovo ili za ono. Ja dajem svakomu ono, što ga ide, za to mi nikako ne smijete zamjeriti, što sam u svojem govoru dosta oprezan. — Vi me natjeraste i evo vam kažem: Vi tražite, da članovi „Hrvatske“ budu „strogi“ katolici. Ne valja vam posao! To danas više ne ide. Treba se prilagoditi duhu vremena.

— Ja vas ne razumijem.

— Nemaajte se uzrujavati, „blagi“ katoliče! Rekoste, da ste u govoru, dosta oprezni. Lijepo! Ja pak ljubim točnost i jasnoću, zato vas molim, da mi malko rastumačite, kakav je to — po vašem mnijenju — „strogi“ katolik.

— To znate, što znači „strog“. Nemojte tražiti od članova sve katoličke potankosti.

— Sad znadem, koliko i prije. A što su vama „katoličke potankosti“?

— Da ne tražite svuda vjeru, vjeru i vjeru i strogi katolički život.

— U tom dakle grmu leži zec! Vas plaši vjera u javnom životu, vas muče kršćanske dužnosti. Htjeli biste nam nametnuti stanovište socijalne demokracije, kao da je vjera „privatna stvar“! — Varate se!

— Bože sačuvaj! Ta i ja sam katolik! I vaše katol. društvo mi se u glavnom vrlo svigja. Ali čemu naglasujete svuda vjeru? S tim ne postizavate ništa, baš ništa, i postavljate kineski zid izmegju vas i vaših drugova, koji su proti vjeri hladni ili je čak mrze. Opetujem: Ta vam ne vrijedi!

— Ali, katoliče „blagi“, jeste li promislili svoju tvrdnju?

— Nemojte bockati! Rekoh vam, da sam u govoru oprezan. Što kazah, tvrdo je moje uvjerenje, stečeno dubokim i dugim razmišljanjem.

— Da ste dugo razmišljali, vjerujem, no da li ste duboko prodrli, dvojim. Dozvolite mi par pitanja.

— Izvolite.

— Vi ste katolik?

— Jesam.

— Vi želite, da hrvatski narod bude katolički i da katolički živi.

— Tako je. Mislim, da je narodu hrvatskome najveći neprijatelj onaj, koji mu otimlje njegovu sv. vjeru. Ta znate, što bi od naroda bilo, da vjeru izgubi.

— Vrlo lijepo! A znate li, da ste baš vi onaj, koji narodu hrvatskomu otima vjeru?

— Je li vam do svagje?

— Ustrpite se, dok tvrdnju dokažem. Kazaste, da se „Hrvatska“ ogragjuje kineskim zidom prema onima, što su proti vjeri hladni ili joj

se protive, i to da nam ne vrijedi. Sada pak tvrdite, da je neprijatelj naroda svaki, koji mu vjeru otima. Vi biste dakle htjeli, da „Hrvatska“ ne naglasuje vjerske strane radi sloge s onima, koji su i po vašem mnijenju najveći narodni neprijatelji t. j. s bezvjercima. Vi dakle želite, da i „Hrvatska“ postane neprijem naroda!

— Ja nijesam toga tako mislio.

— Evo na! I opet drugo mislite, a drugo govorite. Recite, dakle, kako mislite.

— Vidite, kako smo mi Hrvati malen narod. Ne budemo li svi složni, progutat će nas naši susjedi. Sve opreke izmegju raznih stranaka treba da privremeno izginu, za to ne bi ni vi smjeli svuda naglasivati vjeru, koja vas vodi u sukob s drugima. Morate biti malko blaži, liberalniji.

— Ele vi udariste rakovim putem. Padate iz zla u gore. Vi, blagi katoliče, gradite kao i sva gospoda vaše ruke kuću na pijesku. Ne znam samo, biste li vi u takvoj kući rado i stanovali! — Svaki proizvod bez čvrsta temelja pada, pa bio i ne znam kako zamamne izvanje ljepote. Vam je ideja „zajedničkog rada“ tako zaslijepila duševno obzorje, da ne vidite ni najdubljeg ponora, do koga vas vodi. Čujte samo:

1. Katolik, koji se za volju kompromisa odriče spominjanja svoje vjere, sijeće si žilu kucavicu svoga duhovnoga života. Svi smo skloniji na zlo nego na dobro, i ne rabimo li bez prestanka nužna poticala na dobro, propast ćemo. Zar nam ne kaže iskustvo, kako pogubno djeluju indiferentna društva na vjerski razvoj članova? Isprva se vrše vjerske dužnosti kako-tako, onda sve slabije i slabije, i napokon nikako. Iskvarena volja povuče napokon za sobom i razum. Eto vam od praktičkih bezvjeraca i teoretičke.

2. Posve je nevjerojatno, da bi se takva sloga mogla postignuti. Katolik ne može i ne smije popustiti, da mu se neki izravno ili neizravno podrugava. Isto tako ne može i ne smije hladnokrvno slušati pogrde proti sv. veri, bile te pogrde izravne ili neizravne n. pr. u besramnim govorima ili psovkama. Iskustvo me je naučilo, da liberalna pospoda ne znaju ni onda zaverati svoj jezik, kad katolike na svoju sjednicu pozovu kao goste. Obeća se, da, ali se ne drži. Liberalizam i laž nerazdruživi su drugovi.

3. Vjera nije nešto djelomično. Tamo nema krojača za odijela, zidara za kuće, liječnika za zdravlje i t. d. Vjera u Bogom objavljene istine obuhvaća čitavog čovjeka i sve njegove moći. Nema stvari ni djelovanja, koje bi bilo indiferentno prema Bogu. Kao što nema boja bez svjetla, tako nema bivanja ni djelovanja bez početnoga uzroka. Nerazumne stvari vrše volju Stvoritelja putem prirodnih zakona, instinktivno, dok ju razumna bića — u našem slučaju ljudi — moraju da vrše slobodno. Bog nam je tu svoju volju sam objavio i crkva nam ju nepogrješivo

tumači. Vjera dakle mora da nam bude vrhovno načelo cijeloga našega djelovanja. — Jesmo li u družbi s vjernicima, ne trebamo vjere naglasivati, družimo li se s nevjernicima ili bezvjernicima, moramo je naglasiti, da ne bi neuki svijet smatrao i nas bezvjercima ili pak — što se radi druženja često dogagja — da se očiti bezvjerci smatraju „dobrim“ katolicima. Vjeri u puku ništa više ne škodi nego djelovanje vukova u koži ovčjoj.

4. Cijepanje morala — a ovaj bez vjere nema osnova — u privatni i politički pravi je nesmisao. Zar da bude neki u privatnom životu dobar katolik, a u političkom djelovanju bez boje? Dade li se razdijeliti čovjek od čovjeka? Možda svuče kod kuće kožu, što je nosi u javnom životu? Zar to ne bi bilo farizejstvo u najgorem ruhu? Tu smo pred alternativom: Ili — ili. Ili je katol. vjera Bogom objavljena istina, onda moram vjerovati i raditi, što Bog nalaže. U protivnom slučaju, čemu kod kuće varati samoga sebe? Energija i odlučnost prvih kršćana svladala je uz Božju pomoć svijet, dok današnji „blagi“ katolici misle vladati na gnjilom stupu liberalizma. Krist je osnov, i drugoga osnova ne može nitko da postavi, kako nam tvrdi sv. Pismo. Čemu dakle tražiti potpore u onomu, što samo ne može da stoji u liberalizmu? Ali oprostite, dragi, „blagi“ katoliče, moram na predavanje. Drugi put treba da prozborimo o drugom dijelu. — Da, da, zdravo! Ali . . .

B.

O Maksimu Gorkem.

Zadnji čas je bilo mnogo slišati o tem možu, ki je v kratkem s svojimi deli dosegel svetovno slavo. Lahko rečemo, da ni pisatelja, ki bi imel za seboj tako burno preteklost kot Maksim Gorki. V revščini in bedi, opravljajoč najnižje posle, je čutil zavrženost in brezpravnost nižjih slojev in ko se mu je posrečilo s svojimi talenti izkopati se iz tega miljeja, je ohranil še vedno stik s svojimi nekdanjimi tovariši v bedi ter vso njih revo opisal v krasnih romanih, v katerih se navdušen zavzema za reformo, nezdravih socialnih razmer med ruskim narodom. Ko so se zadnji čas vneli nemiri na Ruskem, ki nosijo precej značaj revolucije, je vlada cakoj segla po Gorkem kot možu, ki je s svojimi spisi najbolj povzročil one žalostne dogodke in ga vrgla v ječo. Slovencem je Gorki precej znan. Prevedenih je na naš jezik že več njegovih del. Mislimo, da bomo svojim čitateljem ustregli, ako priobčimo prevod kratkega člančiča o Gorkem, ki ga je objavil Friderik Lolié v pariški reviji *Annales*. Članek se glasi:

Da bi se natančneje poučil o M. Gorkem, sem sklenil poiskati g. Perskega, ki si je pridobil največ zaslug za to, da je razširil spise Maksima Gorkega in

Andrejeva, njegovega tekmeča, po Francoskem. Pazljivo sem ga poslušal, ko je pripovedoval o intimnem življenju genialnega poeta, ki je v krogu svojih domačih, ob strani lepe žene in dveh otrok, ovenčan s slavo, vkljub temu v tej nenadejani sreči, ki je sledila nezaslišanim težavam, ostal priprost mož, čegar srce in roka sta odprta vsem trpinom, tavajočim po stepah, zapuščenim, sploh vsem, katere je zla sreča vrgla izven rednega življenja. Zanimivosti in razne anekdote so se vrstile druge za drugo: Kako ga je videl v Petrogradu, kako ga je slišal, ko je, dasi neizvežban govornik, vzbudil pri nekem zborovanju frenetičen entuzijazem dijaštva, ki je slavilo v njem osvoboditelja duš, kako je pod mogočnim vplivom moralne sile njegovih del, ki ne poznajo hinavščine, vstala po njegovih korakih nova šola mladih talentov, o takih stvareh mu ni nikdar pošlo gradivo. Ko mi je bil vse to povedal, mi je pripovedoval nazadnje zgodbo o železnem prstanu:

Neka legenda živi v globokih masah slovanskega naroda. Od pradavnih časov biva železen prstan, ki je odločen, da prehaja iz roke v roko med onimi ruskimi pisatelji, ki bodo oznanjali svojim rojakom najlepši glas upanja in svobode in ki bodo največ pomagali da se one ljubljene sanje ruskega mužika uresničijo, namreč: razdelitev zemlje. Prvi, ki je imel ta prstan, je bil Vladimir Sveti, ki je krstil Rusijo in spisal prvo knjigo svojemu narodu. Potem pa je prešel od roda do roda na Turgenjeva, ki je na toliko občudovanja vrednih straneh popisal dušo preprostega ljudstva. Turgenjev ga je na smrtni postelji zapustil Tolstemu. Starček hrani sedaj ta prstan v železni skrinji, iz katere ga ne vzame, kakor kadar se hoče obvarovati, da mu ne upade pogum, da ga približa svoji roki, svojim očem in takoj čuti, da moč njegovega zanosa zopet zaživi, kot v najlepših urah njegove zrelosti. Toda že se bliža koncu svojega pota. In ker uvideva, da nima več moči, da bi mogel braniti sveto stvar slabotnih in zatiranih, je odločil svojega naslednika, ki ni nihče drugi kot — Gorki. On pač dobro ve, da se bliža žetev, katere klice je on vsadil, a ne bo mu dano, da bi sam osebno uresničil sanje ljudstva. Kajti še le nekega dne, ki pa je še daleč, ko bo dal železni prstan tuji roki, ki bo njegovo delo nadaljevala, bo videl, da bo napočila zora onega blagoslovljenega dne, tako dolgo pričakovanega, tako vroče zaželenega. Tedaj ne bo več revščine, več bogastva. Sreča enega ne bo več nesreča drugega. Pravi hišni lastniki bodo stanovali v hišah. Zlo, krivica, beda bodo izginile. Zemlja, dobrotvorna zemlja pa bo vseh, ki jo bodo hoteli obdelovati.

Bolj kot najfnejša, bolj kot najbolj blesteča slovstvena analiza se da iz povesti te priproste legende, globoko vkoreninjene v duši naroda, ki pričakuje velikih socialnih preosnov, sklepati na neizmerno popularnost pesnika vagabundov in tatov: Alekseja Maksimoviča Piehkova, ki si je vzdela ime: Maksim Gorki.

Glasnik.

Starešinam Danice! Ko je odbor koncem prvega tečaja pregledoval društveno delovanje, je zapazil, da razmerje društvenih starešin do Danice ni popolnoma tako, kakor bi moralo biti in kakor je tudi sicer bilo. Danica pri sedanjih svojih 42 rednih članih pričakuje od svojih starešin poleg materijelne tudi precej moralne opore.

Obračamo se torej v prvi vrsti na Vas, ki ste izšli iz Danice in Vas prosimo, da se ozirate posebej še na §§ 5, 6 lit. 1 in 10 društvenih pravil. Vendar vidimo poleg tega še večjo nalogo starešin v tem, da z zanimanjem slede razvoju Danice v drugem desetletju in se o njem tudi informirajo. Odbor je vedno pripravljen dajati na zahtevo informativne odgovore in prepričani smo, da bode zanimanje od Vaše strani dobro vplivalo na notranji razvoj Danice.

Pričakujemo torej od Vas, da se polnoštevilno odzovete temu našemu pozivu. O Veliki noči, času vstajenja in prerojenja naj tudi stare ozke vezi med rednimi člani Danice in njenimi starešinami zopet ožive in se okrepe v prid našega delovanja po geslu:

Na delo krščansko!

Odbor slov. kat. akad. društva Danica.

Krščansko socijalna ženska zveza v Ljubljani je darovala slov. kat. akad. društvu „Danici“ za nabavo novega pohištva 200 K, za kar ji odbor „Danice“ izreka najiskrenejšo zahvalo. Velikodušni dar nam je dokaz, da tudi naši ženski krogi v domovini umevajo pomen našega društva in so pripravljeni dejansko podpirati njegov razvoj. Ozka vez, ki nas veže z domovino se more s tem le okrepiti.

Slov. kat. akad. društvo „Danica“ si je na svojem rednem občnem zboru, dne 14. sučca t. l. izbralo za XXII. tečaj sledeči odbor: Karl Capuder, stud. phil., predsednik; Mirko Božič, stud. phil., podpredsednik; Josip Hubad, stud. iur., tajnik; Izidor Modic, stud. phil., blagajnik; Ivan Dolenc, stud. phil., knjižničar; Josip Puntar, stud. phil., arhivar. Število rednih članov znaša ob začetku XXII. tečaja 42. Zastopane so vse slovenske pokrajine in razun bogoslovske fakultete vse stroke na univerzi. Nadalje študirajo člani „Danice“ tudi na tehnikih, visoki šoli za poljedelstvo in živinozdravništvo, na konservatoriju in eksportni akademiji.

Letošnji setanek kat. narodnega dijaštva se bo višil v drugi polovici avgusta, o priliki III. slov. kotoliškega shoda. Podrobnosti bomo objavili pozneje.

Slovenski dijaki, spominjajte se družbe sv. Cirila in Metoda! Širite in uporabljajte narodni kolek!

Listek.

Slovenske slavnosti na Dunaju. Letošnje leto je bilo na Dunaju toliko slovenskih prireditvev kot menda nikdar prej. Zanimive so zlasti zadnje tri slavnosti, od katerih je bila ena posvečena spominu Jurija barona Vega in dve drugi proslavi našega pesnika Simona Gregorčiča. Prvo je priredilo akad. društvo „Slovenija“, drugo pa „Danica“.

O Vegovi slovnosti so poročali itak že vsi slovenski listi, zato tudi mi nimamo posebnega povedati. Res se je ob tej priliki pokazalo, da imamo Slovenci veliko zaslonbo v elitni slovanski družbi na Dunaju, saj je bila navzočih cela vrsta odličnih slovanskih mož, konstatirati pa smo morali tudi z žalostjo, da je manjkal marsikateri odličen dunajski Slovenec. Zdi se nam, kakor bi se te prireditve ne bilo smatralo za našo narodno slavnost, ktere popolen uspeh je častna zadeva vsakega dunajskega Slovenca, in iz mnogih pojavov pred in med slavnostjo, o katerih pa raje molčimo, se je človeku vsiljevala misel, da tudi sem na Dunaj segajo posledice naših domačih političnih bojov. Pijonirji teh nasprotij, ki so pokazala že pri Vegovi slavnosti svoj „blagodejen“ vpliv — g. pevovodja Krušič bi vedel gotovo precej povedati o tem — so, to je treba pibiti „kritično tolerantna Slovenija“ in posestrima „Sava“.

Popolnoma drugačna pa je bila Gregorčičeva slavnost, ki sta jo priredili slov. kat. izobr. društvo „Straža“ in akad. društvo „Danica“ dne 19. sušca t. l. Tu nismo videli blestečih uniform, ne vrst redov na prsih odličnih mož, videli pa smo polne vrste dunajskih Slovencev, da se v bratski slogi in ljubezni, ki je ni kalilo najmanjše nesoglasje, poklonijo svojemu pesniku, občudujoč proizvode njegovega duha. Cel program je obsegal le točke posvečene njemu. V lepem redu so se vrstili slavnostni govor, deklamacije, godbene in pevske točke, in žive slike. Sodelovanje celega pevskega zbora pod vodstvom g. phil. Bajuka je pokazalo, da je vez med „Stražo“ in „Danico“ tako trdna, kot mora ostati vedno. Posebno

lep uspeh je dosegel ženski pevski zbor „Straže“ na tej slavnosti. Kdor je poslušal ta zbor pri prvem njegovem nastopu in potem zadnjič, se mora čuditi velikanskemu napredku. Naša želja je, da „Straža“ tudi z moškimi pevskim zborom doseže isti uspeh kakor z ženskim. V kratki dobi svojega obstoja je pokazala „Straža“, da jo vodita navdušenje in vztrajnost. Zato pa je nje delovanje tako plodono.

Akademična podružnica družbe sv. Cizila in Metoda v Nemškem Gradzu. Običajno je bilo vsako leto, da je priredila graška akademična podružnica o pustu ples v „korist“ Ciril-Methodovi družbi. Letos je ples izostal. Pri plesu je bil še vsako leto deficit. Tisti goldinarji, ki so jih člani podružnice plačevali za udnino in ki bi se bili morali poslati vsako leto Ciril-Methodovi družbi v Ljubljano, so se porabili za ples. In tako naša prekorigistna šolska družba ni dobila nič. Letos odbor akademične podružnice sploh ni sklical obnega zbora. Odbor tvorijo namreč sami Triglavani, ki se menda boje, da se ne bi Taboriti in Zarjani polastili odbora in tako dosegli, da bi sploh kaj delal. Sedaj imajo torej „delo“ akademične podružnice sami Triglavani v zakupu. Taki mladini, ki ne pozna v tako važnih stvareh skupnih ciljev slov. dijaštvo izraža svojo nezaupnost. Ali akademična podružnica res nima drugega dela, kakor da spi spanje pravičnega. Kako potreben bi bil na primer, otroški vrtec v Gradcu, kjer prebiva toliko Slovencev. Brez tega bo vsako delo med graškimi Slovenci brezuspešno, ker ne bo imelo trdnih tal.

Naše srednje šole. Slovenci smo edini narod menda, ki se šteje med kulturne, a nima niti svojih višjih gimnazij slovenskih. Kakor kaže smo na to svojo sramoto popolnoma pozabili. In vendar bi to še skoro najlažje dosegli, ko bi le imeli potrebne knjige in dovolj energije da bi zahtevali, da se uvede na višjo gimnazijo slovenski učni jezik. Kdaj dobimo knjige? Ali bi ne mogla Mohorjeva družba založiti par šolskih knjig? Učne knjige

za gimnazijo spisati pa tudi ni taka težava, da bi je ne zmožgel narod, ki zahteva svoje vseučilišče. V skrajnem slučaju bi se nam tudi prevoda kake češke učne knjige ne bilo treba sramovati. „Slovenec“ je zadnji čas to opomnil, ali pa bo kaj izdalo? Slovenski dijaki gotovo težko čakajo.

Leonova družba na Dunaju je priredila dne 20. susča predavanje o Velehradu, ki se ga je udeležilo nekaj članov „Danice“. Predaval je znani strokovnjak na polju velegrajske arheologije prof. dr. J. Neveřil o arheoloških raziskavanjih na Velehradu in njih pomenu za moravsko zgodovino. Predavanje so napravile posebno zanimivo mnogoštevilne skioptikon-slike. Udeležba je bila nad vse velikanska. Poleg škofov Belopotockega in Marschalla videli smo ministra Rando, rektorja univerze dvor. svetnika prof. Schindlerja, mnogo družih vseučilišnih profesorjev itd. Predavanje samo je bilo strogo znanstveno. Po kratkem uvodu o stolici sv. Metoda, nam je predavatelj pokazal in opisal sedanjo cerkev na Velehradu, ki je ena najlepših na Maravskem. Seznanil nas je potem s prejšnjo cerkvijo iz 12. stoletja, ki je stala na istem mestu, kakor kažejo izkopenine, in je po velikosti celo nadkriljevala sedanjo. Videli smo razne, druge izkopenine, grobne spomenike iz 12. stoletja, okraske prejšnje cerkve itd. Predavatelj nas je seznanil z nadaljnjim načrtom raziskavanja. Kakor je pričakovati, bodo ta raziskavanja vendar enkrat pripeljala do rešitve zaminivega vprašanja o Metodovi stolici. Celo predavanje je pokazalo živahno in vsestransko znanstveno delovanje med Čehi in vzbudilo v navzočih Slovencih željo, da bi se tudi pri nas začela znanost malo bolj spoštovati.

Poročilo podpornega društva za slov. visokošolce v Gradcu nam je došlo. Iz njega smo posneli, da je imelo društvo letos 5:52 K dohodkov. 223 K 60 h odpade na glavnico, ki

je narasla na 2676 K 98 h. Letos je bilo 474 K 45 h menj dohodkov. kot lani. Društvo je razdelilo 5327 K 71 h podpor v minolem letu. 442 K 40 h menj kot lani. Podpirancev je bilo 52 od katerih je bilo 14 Kranjcev, 34 Štajercsev, 1 Korošec, 3 Primorci; po študijah je bilo 17 juristov, 27 filozofov. 1 medicincev, 7 tehnikov. Dozdaj je društvo izdalo za podpore 31.336 K. Višina podpor je odvisna od revnosti prosivcev; najnižja svota je bila 5 K. Največja podpora društvu so posojilnice, ki podeljujejo posebno izdatne podpore. Tako je dala celjska posojilnica 1280 K. Hranilno in posojilno društvo v Ptujju 1904 K. To so posebno izdatni, posnemanja vredni darovi. Da bi jih posnemale tudi drugi denarni zavodi. Darove je pošiljati društvenemu predsedniku dr. Benjaminu Ipavcu emerit. primariju v Gradcu (Karl Ludwig-Ring 4).

Za beneške Slovence je podaril na naš poziv veleč. g. zupnik Avsec iz Št. Jurja nekaj lepih molitvenikov. Upamo, da se bodo oglasili tudi drugi še. Dijaki na noge.

Omladina je dobila novega urednika. Kakor stari tako se tudi ta boji klerikalcev. Špecialist je v boju proti klerikalni agitaciji. To bomo še doživeli obëndovanja vredna odkritja. Radi verjamo, da bo hodil pot, kakor njegov prednik. Kaka pa je ta pot, je pokazal gentleman Gregor Žerjav, ko nas je v zadnji številki za slovo napadel na način, ki ne zasluži družega odgovora v navadnem življenju kakor — klofute. Domišljavi Gregor Žerjav (v „Sloveniji ga imenujejo“ *horribile dictu*) se vtika v stvari, ki ga nič ne brigajo in zraven še zahteva, da naj popravimo resnico, to je — lažemo. Da je tako pismo romalo v koš je jasno. Toko bomo delali tudi v bodoče, če tudi — Žerjavu ni prav. Nizkih individuov pa naj g. Žerjav išče v svoji okolici. Se jih ne manjka.

Uredništvo.

„Zora“ izhaja vsak mesec tekom šolskega leta na eni poli in stane 2 K, za dijake 1.20 K.

Izdajatelj Anton Kralj.

Tiskarna o. o. Mehtaristov na Dunaju.